

сумнівних боргів зупинимося саме на цьому варіанті. Особливості такого варіанту розрахунку відображені на рисунку.

Як видно з рисунку, абсолютна величина визнаної безнадійної дебіторської заборгованості попередніх звітних періодів у цьому випадку безпосередньо впливає на величину коефіцієнта сумнівності й, відповідно, на величину визнаних витрат звітного періоду. Адже величина нарахованого резерву сумнівних боргів, як зазначалося, включається до складу інших витрат операційної діяльності підприємства в тому звітному періоді, у якому цей резерв був нарахований.

Висновки

Отже, визнання дебіторської заборгованості безнадійною – надзвичайно важливий і відповідальний процес на всіх його етапах. Збільшити суму витрат або ж зменшити суму доходу на списану суму заборгованості згідно з ПКУ можна лише після створення резерву сумнівних боргів. Задля уникнення плутанини та нормативної неврегульованості нарахування резерву сумнівних боргів, необхідно об'єднати два методи нарахування резерву сумнівних боргів у єдиний та обов'язковий для всіх підприємств метод із застосуванням коефіцієнта сумнівності, спосіб розрахунку якого підприємства вже будуть обирати самостійно та

при появі інформації щодо неплатоспроможності клієнта–боржника, навіть якщо заборгованість по ньому ще не визнана сумнівною, скореговувати резерв сумнівних боргів і визнавати його борг сумнівним. Усе це допоможе підприємствам вдосконалити управління дебіторською заборгованістю, послабити негативні наслідки списання безнадійних боргів та вплинути на попереднє прийняття рішення щодо співробітництва з непорядними контрагентами.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996–XIV.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755–VI.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 08.10.1999 №237.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» від 25.02.2000 №39.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, занверджену наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 №291.
6. Глобальні та національні проблеми економіки [Електрон. ресурс] //Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/>

УДК 338:2

О.О. ГАЛАЧЕНКО,
к.м.н., доцент, ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Соціальне страхування як інструмент розвитку санаторно–курортних підприємств України

У статті визначено ключові компоненти функціонування механізму соціального страхування. Відзначено основні підходи до організації курортної діяльності як особливого виду соціально–економічної діяльності. Здійснено аналіз фінансування, розподілу та надання путівок на санаторно–курортне лікування застрахованим особам.

Ключові слова: страхування, санаторно–курортні підприємства, путівка, соціальна допомога, соціальне забезпечення.

О.О. ГАЛАЧЕНКО,
к.м.н., доцент, МАУП

В статье определены ключевые компоненты функционирования механизма социального страхования. Отмечены основные подходы к организации курортной деятельности как особого вида социально–экономической деятельности. Осуществлен анализ финансирования, распределения и предоставления путевок на санаторно–курортное лечение застрахованным лицам.

Ключевые слова: страхование, санаторно–курортные предприятия, путевка, социальная помощь, социальное обеспечение.

О. HALACHENKO,
k.m.n., associate professor

The article defines the key components of the functioning of social insurance. Noted the main approaches to the resort as a special type of socio–economic activities. The analysis of funding, distribution and the provision of vouchers for spa treatment insured.

Keywords: insurance, spa enterprises, permit, social assistance, social with ensuring.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення здоров'я суспільства є визначальною проблемою на державному рівні, а найефективнішим засобом його підвищення є оздоровлення громадян у санаторно–курортних підприємствах. Значимість санаторно–курортного лікування обумовлена швидкими темпами старіння та зростаючим рівнем захворюваності дітей, підлітків та дорослого населення. У розпорядженні санаторно–курортних підприємств нашої країни потужна ресурсна база, а саме лікувальні мінеральні води,

лікувальні грязі та інші лікувальні мінеральні фактори, що забезпечують існуючу потребу та перспективу їх розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В нових умовах актуальною є наявність практики виробництва та надання курортних послуг через систему обов'язкового соціального страхування. У наукових працях вчені Б. Надточій, Л. Ільчук, Е. Лібанова, В. Москаленко, О. Новікова, С. Погорєлова, А. Шевчук, А. Якимів, В. Яценко і ін. актуалізували проблеми розвитку соціального страхування, але не розглядали

санаторно–курортний комплексу, як джерело його розвитку. Проблемне економічне становище санаторно–курортних підприємств нашої країни вимагає пошуку підходів до управління їх розвитком.

Тому **метою дослідження** є обґрунтування та виокремлення засад системи соціального страхування для підвищення ефективності роботи санаторно–курортних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Як соціально–економічна категорія соціальне страхування – це система відносин з розподілу і перерозподілу національного доходу, які полягають у формуванні зі страхових внесків, сплачуваних працюючими громадянами та роботодавцями, державних дотацій спеціальних страхових фондів, кошти яких використовують для утримання осіб, які не беруть участі у суспільній праці [4].

Соціальна допомога – це гарантовані, врегульовані нормами права або періодичні виплати соціально–аліментарного характеру чи набір товарів і послуг, що надаються з метою матеріальної підтримки громадян, які в силу певних соціальних випадків, передбачених законом, потребують такої допомоги [4].

Соціальне забезпечення – це безпосередня система заходів з матеріального забезпечення громадян у відповідності з зобов'язаннями, покладеними на державу у цій сфері згідно з законом [5].

Комплекс згадуваних вище послуг реалізуються застрахованим особам – громадянам України, які отримують обов'язкові страхові послуги у сфері соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. До системи послуг обов'язкового соціального страхування, що уможливають отримання санаторно–курортного та відновлювального лікування, входить соціальне страхування від тимчасової втрати працездатності та соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві.

Страхування від нещасного випадку є самостійним видом загальнообов'язкового державного соціального страхування, за допомогою якого здійснюється соціальний захист, охорона життя та здоров'я громадян у процесі їхньої трудової діяльності. За даним видом соціального страхування страхові внески до Фонду соціального страхування від нещасних випадків сплачують тільки роботодавці. Нещасним випадком є обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть. До професійного захворювання належить захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності застрахованого та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою [3]. Таким чином, об'єктом страхування від нещасного випадку на виробництві є життя застрахованої особи (працівника), його здоров'я та працездатність. Законом визначено дві форми страхування: обов'язкова та добровільна. В обов'язковому порядку страхуванню підлягають особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту); учні, студенти, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, залучені до будь–яких робіт під час, перед або після занять, професійного навчання, виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємстві та особи, які утримуються у виправних, лікувально–трудовах, вихов–

но–трудовах закладах та залучаються до трудової діяльності. Добровільно, за письмовою заявою, від нещасного випадку можуть страхуватися особи, які працюють у релігійних організації на виборних посадах; особи, що забезпечують себе роботою самостійно, суб'єкти підприємницької діяльності.

Серед основних принципів страхування від нещасного випадку необхідно виділити економічну зацікавленість суб'єктів страхування в поліпшенні умов і безпеки праці, диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності на кожному підприємстві.

Слід відзначити, що сегмент застрахованих осіб у структурі споживачів курортних послуг є доволі значним. На придбання санаторно–курортних путівок за рахунок Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності 2013 року було спрямовано 1,7 млрд. грн., що дало змогу використати (реалізувати) 257,5 тис. путівок [6]. Можна стверджувати, що розробка ефективного механізму реалізації послуг санаторно–курортними підприємствами України через механізм соціального страхування є важливим чинником для розвитку ринку курортних послуг.

Проте результати дослідження дозволяють стверджувати про значну кількість дискусійних питань, що відображені у працях вчених, щодо можливості реалізації санаторно–курортних послуг через механізм соціального страхування, значній критиці підлягають:

- чинний порядок фактично стимулює виробництво «дешевих» (а відтак і недостатньо ефективних для здоров'я людини) послуг, оскільки Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності при вирішенні питання про закупівлю путівок враховує ціновий фактор;
- відсутність прозорості та справедливості у розподілі путівок на санаторно–курортне лікування;
- наявність випадків відсутності попиту на санаторно–курортні путівки у «низький» сезон (тобто, фактично послуги закуплені, але споживачів цих послуг не знайдено);
- наявність застрахованих осіб (працівників), які категорично відмовляються споживати санаторно–курортні послуги, але все одно змушені робити відповідні відрахування (самостійно або через агента) [1, 2].

Загальний порядок фінансування, розподілу та надання путівок на санаторно–курортне лікування застрахованим особам визначений Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [3]. Щорічно обсяги фінансування та умови надання путівок розглядаються і затверджуються правлінням Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності на основі аналізу наявних фінансових ресурсів та результатів тендерних торгів. Після затвердження правлінням вказаного фонду обсягу фінансових ресурсів, що спрямовуються на закупівлю санаторно–курортних путівок, формуються регіональні програми щодо відновлення здоров'я застрахованих осіб і членів їх сімей, а також кошториси цих програм.

Дані про кількість використаних путівок та кількість застрахованих осіб, які фактично отримали санаторно–курортні послуги протягом 2011–2014 років, наведено у таблиці.

З таблиці видно, що за період 2011–2014 років кількість використаних путівок та кількість застрахованих осіб, які за ра–

Дані про кількість використаних путівок та кількість застрахованих осіб, які отримали санаторно-курортні послуги протягом 2011–2014 років

Роки	Розмір асигнувань на придбання путівок, млн. грн.		Кількість використаних путівок, од.	Кількість застрахованих осіб, які отримали послуги
	план	факт		
2011	473,8	459,9	89965	97709
2012	1076,8	1024,0	186117	199630
2013	1655,1	1581,1	257509	278702
2014	1324,1	1237,1	268723	289331

Складено за даними Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності [6]. Дані за 2015 рік не оприлюднені.

хунок Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності отримали санаторно-курортні послуги, приблизно утричі перевищують відповідні показники 2011 року. Доречно відзначити позитивну тенденцію до зростання рівня дотримання зобов'язань держави перед своїми громадянами, що дозволило їм отримати комплекс санаторно-курортних послуг.

Висновки

Варто відзначити, що фактичні обсяги асигнувань на придбання путівок є дещо меншими за планові. Вказане є цілком об'єктивним явищем, оскільки не всі закуплені за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності путівки були фактично використані (через різні причини).

Незважаючи на певні позитивні тенденції у механізмах реалізації послуг санаторно-курортними підприємствами через соціальне страхування, багато питань та проблем залишаються нерозв'язаними, зокрема недостатність фінансового ресурсу акумульованого з використанням коштів централізованих фондів соціального страхування, що перешкоджає зростанню платоспроможного попиту на санаторно-курортні послуги.

Список використаних джерел

1. Артюхова І.В. Маркетингові інструменти забезпечення конкурентоспроможності підприємства санаторно-курортного комплексу / І.В. Артюхова // Культура народів Причорномор'я. – 2008. – №144. – С. 21–23.
2. Ведмідь Н.І. Санаторно-курортний комплекс: сервісне управління: монографія / Н.І. Ведмідь. – К.: КНТЕУ, 2013. – 536 с.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Конопліна Ю.С. Система соціального страхування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / Ю.С. Конопліна. – Суми: Університетська книга, 2013. – 263 с.
5. Павлов В.І. Реформування соціального страхування в Україні: монографія / В.І. Павлов, М.Г. Олієвська; Академія економічних наук України, Інститут регіональних досліджень НАН України, Національний університет водного господарства та природокористування. – Рівне: [Національний університет водного господарства та природокористування], 2009. – 185 с.: іл.
6. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Звітність [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fse.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/category/916775>.

Н.О. ЖЕРЕБЕЦЬ,

магістр, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Стан та перспективи розвитку виробництва і переробки сої в Україні

Досліджено основні тенденції розвитку ринку сої в Україні, проаналізовано сучасний стан виробництва сої, розкрито причини розширення посівних площ, простежено динаміку валових зборів, а також наведено переваги даної культури. Крім того, було проаналізовано урожайність сої в Україні протягом 2005–2015 років та здійснено порівняння даного показника із його рівнем у світі. Досліджено напрями використання сої в Україні та з'ясовано, що переважна більшість соєвих бобів спрямовується на експорт, а не переробляється в середині країни. Хоча в останні роки потужності з переробки сої в Україні зростають. За допомогою методу аналізу оболонки даних (DEA) визначено технічну ефективність за іприт-орієнтованою моделлю (модель вхідних ресурсів) для 101 аграрного підприємства Вінницької області. Визначено, що Україна має значні можливості не лише як виробник сої, а й як експортер продуктів її переробки.

Ключові слова: соя, площа посіву, валовий збір зерна, технічна ефективність, переробка сої, додана вартість.

Н.О. ЖЕРЕБЕЦЬ,

магістр, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Состояние и перспективы производства и переработки сои в Украине

Исследованы основные тенденции развития рынка сои в Украине, проанализировано современное состояние производства сои, раскрыты причины расширения посевных площадей, прослежена динамика валовых сборов, а также приведены преимущества данной культуры. Кроме того, была проанализирована урожайность сои в Украине в течение 2005–2015 годов и проведено сравнение данного показателя с его мировым уровнем. Исследованы направления использования сои в Украине и выяснено, что подавляющее большинство соевых бобов направляется на экспорт, а не перерабатывается внутри страны. Хотя в последние годы мощности по переработке сои в Украине растут. С помощью метода анализа оболочки